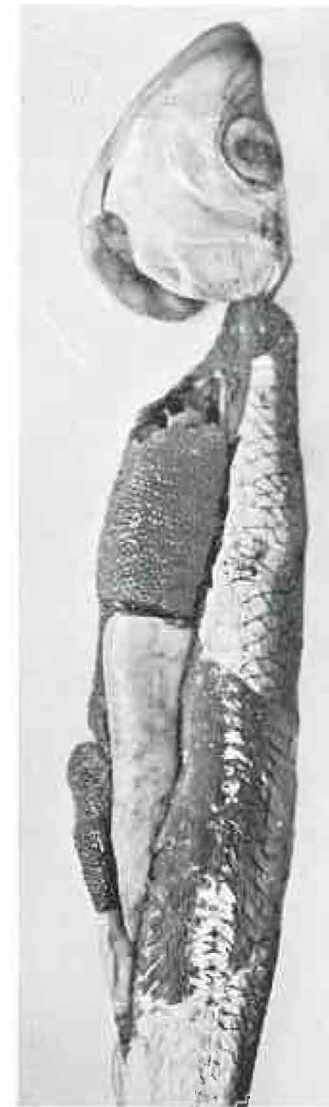

11. Mäti- ja maitipitoisia kaloja.

Kalojen samoin kuin muitten elävien olentojen keskuudessa esiintyy silloin tällöin yksilöitä, jotka jo kehityskautensa alkuaikoina ovat saaneet elimistönsä jonkun synnynnäisen vian tai vaillinaisuuden. Näitä ovat myös ne kalayksilöt, joitten sukupuolirauhaset eri osissaan toimivat eri tavoin, toiset osat mätiä, toiset maitia muodostaen.

Mateella eivät tällaiset yksilöt näytä olevan kovinkaan harvinaisia; tietoja on olemassa useammastakin Suomessa saadusta sellaisesta mateesta. Itse olen sellaisia nähnyt kaksi, toisen v. 1909, toisen viime vuonna (molemmat Vaasan saaristosta).

Aivan harvinaisia eivät tällaiset tapaukset näytä silakallakaan olevan. S. Kalastuslehden aikaisemmissa vuosikerroissa (1906, s. 126; 1911, s. 195 ja 1931, s. 76) mainitaan ainakin kolme tällaista silakkaa; ensimmäinen on saatu Seiskarista, toinen Raippaluodosta, kolmas Koiivistolta (viimeksimainittu oli suursilakka, »jättiläishaili»). Fiskeritidskrift f. Finland'in vuosikerroissa 1930 (s. 127) ja 1932 (s. 187) mainitaan lisäksi kolme kappaletta Ahvenan ja Turun saaristovesiltä. Tässä julkaisen kuvan eräästä tapauksesta, josta ei ole aikaisemmin mainittu. Kuvatun silakan lähetti Kalataloudelliselle tutkimustoi-

Kuva 1. Mäti- ja maitipitoinen silakka Vaasan saaristosta. O. W. Siätis. (1929).

Kuva 2. Mäti- ja maitipitoinen muikku Viitasaaren Ilmolahdelta avattuna. Alla sukupuolirauhaset erikseen.

Kuva 3. Pitkittäisleikkaus mäti- ja maitiosan rajasta kuvassa 2 esitetyn muikun sukupuolirauhasessa. Suur. 24 kert.

mistolle kesäkuussa 1929 maanviljelysseuran sihteeri, agr. O. W. Slätis. Silakka oli 18 sm pitkä. Sen molemmat sukupuolirauhaset olivat, kuten kuva osoittaa, etupäässään mätiä, takaosassaan maitia muodostavia. Kala oli siis sukupuolirauhastensa etupään puolesta naaras, takaosan mukaan uros. Vasemmasta sukupuolirauhasesta oli mätiösaa 3.2 sm, maitiosaa 4.0 sm, oikeasta mätiösaa 6.8 sm, maitiosaa 1.3 sm; eri osat olivat toisistaan täysin erillään. Kala oli saatu Nagelsfyr'in majakan luota Vaasan saaristossa.

Myös muikulla olen tällaisen erikoisuuden kerran tavannut. Onko se sillä kalalajilla harvinaisempi kuin muilla, sitä en saata väittää, huolimatta siitä, että Kalataloudellisessa tutki-

mustoimistossa ja muitten töitteni ohella hyvän joukon kolmattakymmentä tuhatta muikkua on avattu. Kuten edellä kuvatulla silakalla, niin tällä muikullakin sukupuolirauhasten etupää oli mätiä ja takaosa maitia muodostava. Vasemmalla puolella oli maitiosaa lyhyempi, oikealla puolella jotenkin yhtäpitkä. Rajaseutu näkyy leikkauskuvasta (kuva 3); sekin on jotenkin jyrkkä. Mäinittu muikku oli Viitasaaren Ilmolahdelta lokakuussa v. 1931 lähetetyssä näytteessä. Muikun pituus oli (pyrstön pykälään) 12.0 sm, sen paino 15.2 g sekä ikä emopolven kudusta lukien kolme vuotta, kuoriutumisesta lukien kaksi vuotta ja 5 à 6 kuukautta. Tämän mukaan se olisi jo ollut yhdessä kudussa mukana.

V. 1903 tapasi professori G. Schneider Tvärminnen eläintieteellisellä asemalla kolmepiikkisen rautakalan, jonka oikeanpuoleinen sukupuolirauhanen oli kaksineuvoinen (Soc. pro Fauna et Flora fenn.: Meddl. 30, s. 7.).